

תקוּן שְׁמִינִי

ליל י"ג באדר

חיבור מב"י עם מב"ד

וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה דָּא הַיָּד דִּיהוּדָה, שְׁנֵאמַר בּוּ: יָדִיו רַב לֹא (דְּבָרִים ל"ג, ז). וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל דָּא ו"ה דִּילָהּ. אֲשֶׁר עָשָׂה מִשָּׁה דְּאִיהוּ בְּרִיךְ לָהּ הִכִּי, וְזֹאת לִיהוּדָה וְכוּ'. דִּיהוּדָה אִיהוּ יְהוּ"ה ד', דְּהָא בְּרָא דָּא אֲתַבְרִיר לְמַהוּי בֵּה רָזָא דְּמַלְכוּתָא דִּישְׂרָאֵל, שְׂרָשָׁא דְּמַלְכָּא מְשִׁיחָא. אָבֵל עַד לָא אֲתַפְּרֵשׁ וְלָא אֲתַגְלִיא, תַּמָּן קָאִים לְאֲתַנְהָרָא וְלֹאֲתַתְּקֵנָא בְּרָזָא דָּא וְדָאִי יְהוּ"ה ד' בְּאֲמַצְעִיתָא, אֵלִין ד' אֲתַנּוּן דְּאֲדָנִי, כְּלָהּ בְּכָלֵלָא חַד לְאֲתַנְהָרָא מֵאֲנוּן ד' דְּסַחְרִין לָהּ.

בֵּינוּן שְׂבָא דְּוֹד הַמְּלָךְ, הַתְּחִילָה ד' זוּ לְהַתְּגַלּוּת. בְּאוּתוּ זְמַן הַתְּפִשְׁטָה בְּמַדְרַגְתָּהּ בְּאַרְבַּע אוֹתִיּוֹת אֵלּוּ: אֲדָנִי, וְנַעֲשֵׂוּ הִיכָל [בְּמַגֵּנָא אֲדָנִי]² לְאוּתוּ ד' אַחֲרוֹת [הַיּוֹ"ה]. לְפִיכֵךְ רָצָה דְּוֹד לַעֲשׂוֹת הִיכָל לְקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא,³ וְרָצָה

בֵּינוּן דְּאֲתָא דְּוֹד מַלְכָּא שְׂרִית ד' דָּא וְאֲתַגְלִיאֲתָא. בֵּההוּא זְמַנָּא אֲתַפְּשִׁטַּת בְּדִרְגָּהָא בְּד' אֲתַנּוּן אֵלִין אֲדָנִי, וְאֲתַעֲבִידַת הִיכָלָא לְאֲנוּן ד' אַחֲרָנִין. וּבְגִין כֵּךְ בָּעָא דְּוֹד לְמַעֲבַד הִיכָלָא לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבָעָא לְמַבְנָא לָהּ

1. זהר לך לך ח"א, פט, ע"ב; שם ויצא, קנו, ע"א.

2. עי' ת"ז תי' יז, לב, ע"א, אדיר במרום ח"ב, עמ' סז.

3. עי' שמואל ב, פרק ז'.

לְבָנוֹת אֶת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֲלֵא שְׁלֵא הָיָה
הַתְקוּן מִזְמַן בְּשִׁלְמוֹת בְּזִמְנוֹ. לְפִיכָךְ הוּא
לֹא בָּנָה אוֹתוֹ, אֲלֵא בָּנָה שְׁלֵמָה. [אוּלָם]
שְׁלֵמוֹת הַתְקוּן יִהְיֶה בְּזִמְנוֹ שֶׁל מְלֶכֶךְ
הַמְּשִׁיחִים, שָׁאוּ מִתְּפִשֵּׁט [שֵׁם הַיְיָ"ה]
בְּתְקוּן שְׁלֵם, וְהַצְרוּף עוֹלָה בְּדֶרֶךְ
אַחֲרָתָהּ, כְּמוֹ שְׁעוֹלִים הַמְּדַרְגּוֹת בְּדֶרֶךְ
הָאֵמֶת.⁴

בֹּא וּרְאֵה, סוֹד הַכֹּל [הוּא הַפְּסוּק]: וְהָיוּ
לְאַחֲדִים בְּדֶרֶךְ (יִחְזָקָא לִז, יז), אֵלּוּ שְׁנֵי
מְשִׁיחִים, מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף.
תְּחִלָּתָהּ [תְּחִבּוּרָה] שֶׁל הַכֹּל הוּא מֵאוֹתָן
שְׁתֵּי יָדִים עֲלִיּוֹנוֹת שֶׁל עֲתִיק יוֹמִין⁵,
שְׁמִזְמוֹנוֹת לְהַתְחַבֵּר בְּאַחֶד, וּבְגִלְלוֹן
יִתְחַבְּרוּ לְמִטָּה שְׁנֵי מְשִׁיחִים. וְחִבּוּר שְׁתֵּי
יָדִים אֵלּוּ יִרְאֶה בְּאוֹתָן שְׁנֵי מְזוֹלוֹת
הָעֲלִיּוֹנִים, וְא"ו וְא"ו⁶ [נִמְצָא] הַכֹּל הוּא
סוֹד שֶׁל אֶחָד. וְהָיוּ לְאַחֲדִים – שְׁתֵּי
פְּעָמִים אֶחָד, בְּדֶרֶךְ וְדָאִי – שְׁתֵּי
יָדִים יִתְחַבְּרוּ לְהָיוֹת יָד אַחַת, וְלֹא יוֹתֵר.

אִם תֹּאמַר, יָד זוֹ לְמִי נִתְּנָה [לְאִיזָה מִן
הַמְּשִׁיחִים]? אֲלֵא זֶה סוֹד [מִה אֲמָרוּ]:
מִי בְּרָאשׁ? בֶּן יֵשׁי בְּרָאשׁ. וְזֶה מִה

לְבִי מִקְדָּשָׁא, אֲלֵא דְתְקוּנָא לֹא אֲזִדְמִן
שְׁלֵם בְּזִמְנָה. בְּגִין כִּךְ אִיהוּ לֹא בְּנִי לָהּ
אֲלֵא בְּרָה שְׁלֵמָה. שְׁלִימוֹ דְתְקוּנָא
לְזִמְנָא דְמִלְפָּא מְשִׁיחָא, דְכִדִּין מִתְּפִשֵּׁט
אִיהוּ בְתְקוּנָא שְׁלֵם, וְצְרוּפָא סְלִיק
בְּאַרְחָה אַחֲרָא כְּמָה דְסִלְקִין דְרָגִין בְּאַרְחָה
קְשׁוּט.

תָּא חֲזִי רְזָא דְכָלְא וְהָיוּ לְאַחֲדִים בְּדֶרֶךְ
(יִחְזָקָא לִז, יז) אֵלּוּ תְרִין מְשִׁיחִין מְשִׁיחַ
בֶּן דָּוִד וּמְשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף. שְׁרוּתָא דְכָלְא,
מֵאֲנֹן תְרִין יָדִין עֲלָאִין דְעֲתִיק יוֹמִין
דְזִמִּין לְאַתְחַבְּרָא בְּחָדָא, וּבְגִינִיהוּ
יִתְחַבְּרוּ לְתַמָּא תְרִין מְשִׁיחִין. וְחִבּוּרָא
דְאֲנֹן תְרִין יָדִין אֲתַחֲזִי בְּאֲנֹן תְרִין
מְזוֹלִין עֲלָאִין וְא"ו וְא"ו, כֹּלָּא רְזָא
דְאַחֶד. וְהָיוּ לְאַחֲדִים, תְרִין זְמַנִּין אַחֶד,
בְּדֶרֶךְ וְדָאִי, דְהָא יִתְחַבְּרוּ תְרִין יָדִין
לְמַהְיִי יָד חַד וְלֹא יִתִּיר.

אִי תִימָא יָד דָּא לְמָאן אֲתִיְהִיבָת. אֲלֵא
רְזָא דָּא מִי בְּרָאשׁ? בֶּן יֵשׁי בְּרָאשׁ. הָדָא
הוּא דְכְתִיב יָדִיו רַב לִּי, רְבוּתָא דִילָּהּ

4. בזמן המשיח מתגלים פנים חדשות של התורה (בבחינת צירופים חדשים), בסוד היחוד ע"פ הפסוק תורה
[חדשה] מאתי תצא, עיין כאן הקדמה א', תי' יח; תי' לב; תי' נד; קנאת ה' צבאות עמ' קיז.

5. בדיקנא של אריך ישנם י"ג תיקונים, כמספר וא"ו, המזלות הם התיקונים הח' והי"ג, מתפשטים עד אבא
ואימא ומתחברים בדעת ושם מאירים בשני ואוין (דעת ותפארת של ד"א), עיין שערי רמח"ל, כללי חכמת
האמת, סי' סז - סח, עמ' שמה-שמו. הגר"א, סיפרא דצנועותא כ"א.

*5. עי' כללי חכמת האמת סי' דז, עמ' שמח, ד"ה והנה!

6. סנהדרין קב, סע"א; ילקוט שמעוני מלכים א, פ"ג, רב.

שפּתוב [על יהודה]: ידיו רב לו (דברים שם, שם), יתרון שלו [של משיח בן דוד] בזה תלוי, בסוד של שתי ידיים אלו [של עתיק יומין] שנעשו אחת, ונתנו לו. שאז הוא יכול המלכות, ומשיח בן יוסף יחד אתו ודאי, בחבור אחד. אבל עקר הכל משיח בן דוד, שהרי הוא יקח יד זו בחבור אחד, ובו מתחבר משיח בן יוסף לשמור עליו, [כמו] שפּתוב: ועזר מצריו תהיה (שם) – זה משיח בן יוסף, שנכלל והתחבר בו. לפיכך, יד זו למשיח בן דוד נתנה. ומשם, לוקח אותה משיח בן יוסף שהתחבר בו. ואף על פי שהוא יהיה שולט בהתחלה, [מכל מקום] מסוד של משיח בן דוד לוקח אותה ודאי, אבל הדבר לא נשלם עד משיח בן דוד. ואז המלכות התקנים בשנים שהם אחד, בחזק שלם. היד החזקה ודאי, תהיה הידועה.

וזה [סוד] יהודה: תי"ד ו"ה, שיד זו מלמעלה למעלה יורדת [דהינו מעתיק יומין], ולוקח אותה משיח בן דוד, ואז נמצא הוא מרכבה לאותם שני [מזלות] העליונים, בחבור אחד, וזהו ו"ה. ומשיח בן יוסף על פי זה [הוא מתחבר] שהרי בחבור אחד הוא [נמצא] עם משיח בן דוד, ולא נפרדים, והיו לאחדים ודאי.

ואם תאמר, מדוע [היד נתנת] למשיח בן דוד ולא למשיח בן יוסף? אלא הכל

בהאי תלוא, ברזא דתרין ידן אלין דאתעבידו חד ואתיהיבו לה. דכדין איהו יטל מלכותא, ומשיח בן יוסף בהדה ודאי בחבורא חדא. אבל עקרא דכלא משיח בן דוד, דהא איהו נטיל ידא דא בחבורא חד, ובה מתחבר משיח בן יוסף לנטרא לה, דכתיב ועזר מצריו תהיה (דברים לג, ז) דא משיח בן יוסף דאתכליל ואתחבר בה. בגין כך ידא למשיח בן דוד אתהיבת, ומתמן נטיל לה משיח בן יוסף דאתחבר בה. ואע"ג דאיהו יהא שליט [אצ"ל: שלים] בקדמיתא, מרזא דמשיח בן דוד נטיל לה ודאי. והא מלה לא אשתלימת עד משיח בן דוד. וכדין מלכותא אתקנים בתרין דאנון חד, בתקפא שלים, היד החזקה ודאי תהיא דאשתמודעת.

ודא יהודה, הי"ד ו"ה, דינדא דא מלעלא לעלא נחתת ונטיל לה משיח בן דוד, וכדין אשתבח איהו רתיכא לאנון תרין עלאין בחבורא חד ודא ו"ה. משיח בן יוסף כגונא דא, דהא בחבורא חד איהו בהדי משיח בן דוד ולא מתפרשאן, והיו לאחדים ודאי.

ואי תימא אמאי למשיח בן דוד ולא למשיח בן יוסף. אלא כלא באתרה.

לפי מקומו. משיח בן דוד [שרש שלו] במלכות, לפיכך לו ראוייה המלכות. ומשיח בן יוסף [שרש שלו] ביסוד, שעומד לחזקו ולתקנו בכל וזה מה שכתוב: וזאת [דהיינו מלכות] ליהודה (שם). למה ליהודה [נאמר] כך? אלא בגלל שהוא [נוטל] אותה זאת [השכינה],⁸ לפיכך לו ראוי הדבר ודאי. וזהו התקון שהכין בהתחלה משה הרועה הנאמן באותה ברכה שלו, לתקן ישראל וכל העולם בתקון שלם.

והנה מטטרון"ן השר הנדול בא, פתח ואמר: רבי רבי, [פתוב]: נעשה אדם בצלמנו בדמותנו (בראשית א, כו), אלו משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, זכר ונקבה, צלם ודמות, שעל ידיהם נשלם הדיוקן העליון בסודו כמו שראוי. וכנגד אלו השנים, שתי אמות מצויות, והם עשו [כנגד משיח בן יוסף] וישמעאל [כנגד משיח בן דוד], שעומדים כמו גזעים להתפשט מהם ענפים לכמה צדדים. ואלו [האמות] גורמות לדיוקן העליון שלא להראות שלם כמו שראוי.

ולעתיד לבוא, בשעה שיעורר הקדוש ברוך הוא התקון השלם בעולם, בתחלת הכל יתחיל לתקן על פי סוד זה, צלם ודמות פראוי. וכאשר כל [התקון] ישלם כך, יגיע למטה לשני המשיחים, לתקן אותם ביחוד אחר: והיו לאחדים בידך.

ומשיח בן דוד איהו במלכות בגין כך לה אתחזי מלכותא. משיח בן יוסף ביסוד, דקאים לאתקפא לה ולא תקנא לה בכלא. הדא הוא דכתיב וזאת ליהודה. אמאי ליהודה הכי. אלא בגין דאיהו [נטיל] לה להאי זאת בגין כך לה אתחזיא מלה ודאי. ודא תקינא דאזמין בקדמיתא משה רעיא מהימנא בהיא ברכתא דילה, לאתקנא ישראל וכלה עלמא תקונא שלים.

והא מטטרון"ן שרא רבא אתי פתח ואמר, ר' ר' נעשה אדם בצלמנו בדמותנו (בראשית א, כו) אליו משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, דוכרא ונוקבא, צלם ודמות, דבהו אשתלים דיוקנא עלאה ברזא פדקא יאות. לקבל אליו תרין, תרין אמין אשתכחו ואנון עשו וישמעאל, דקימין בגון גזעין לאתפרשא מניהו ענפין לכמה סטריין. ואליו גרמין לה לדיוקנא עלאה דלא לאתחזאה שלים בדקחזי.

ולזמנא דאתי בשעתא דיתער קודשא בריך הוא בעלמא תקונא שלים, מרישא דכלא ישרי לאתקנא ברזא דא צלם ודמות פדקא יאות. וכד פלא ישתלים הכי מטי לתתא לגבי תרין משיחין, לאתקנא להו ביחודא חד, והיו לאחדים בידך.

8. זחר האזינו רצו, ע"ב; ת"ז, ת' יט, מ, ע"א; ת"ל כ, נו, ע"א; ת"ל סד, צה, ע"ב; ר' מבוא.

על אותו זמן [פתוב]: מה יפו פְּעֻמִּיךָ בְּנֻעָלִים (שיר ז, ב) אלֵּין תִּרְיִן רִגְלִין תִּרְיִן מְשִׁיחִין. וְאִי תִימָא תִרְיִן מְשִׁיחִין, אִיךְ אַנּוּן תִּרְיִן רִגְלִין, וְאַנּוּן תִּרְיִן עֵינִין, וְאַנּוּן תִּרְיִן יָדִין, וְאַנּוּן צֶלֶם וּדְמוּת. אַבְל תָּא חֲזִי, לִית אִיבְרָא דְלִית תַּמָּן שְׁמָא קַדִּישָׁא יְהוֹ"ה. וְלִית אַתֵּר דְּאַשְׁתַּכַּח שְׁמָא דָּא קַדִּישָׁא דְלֹא אַשְׁתַּכַּח לְקַבְּלָהּ מְשִׁיחִין לְאַתְקַנָּא לָהּ. דְּהָא בְּכֹל רְדִיף סְטֵרָא אַחֲרָא לְאַתְדַּבְּקָא, בְּגִין כֹּךְ בְּכֹל אַתֵּר צְרִיכִין מְשִׁיחִין לְאַשְׁתַּרְשָׁא לְאַתְקַנָּא לָהּ כֹּלָא בְּרָזָא דְדָכַר וְנוֹקְבָא. בְּהוּ וְקָרָא ז"ה אֵל ז"ה (ישעיה ו, ג) י"ב י"ב, אֵלִין תְּרִיסַר שְׁבַטִין דְּכָל חַד מְנִיְהוּ כְּלִיל תְּרִיסַר, לְמַהְיִי כֹלָא בְּהוּ בְּתַקּוּנָא שְׁלִים.

על אותו זמן [פתוב]: מה יפו פְּעֻמִּיךָ בְּנֻעָלִים (שיר ז, ב) אלֵּין תִּרְיִן רִגְלִין תִּרְיִן מְשִׁיחִין. וְאִי תִימָא תִרְיִן מְשִׁיחִין, אִיךְ אַנּוּן תִּרְיִן רִגְלִין, וְאַנּוּן תִּרְיִן עֵינִין, וְאַנּוּן תִּרְיִן יָדִין, וְאַנּוּן צֶלֶם וּדְמוּת. אַבְל תָּא חֲזִי, לִית אִיבְרָא דְלִית תַּמָּן שְׁמָא קַדִּישָׁא יְהוֹ"ה. וְלִית אַתֵּר דְּאַשְׁתַּכַּח שְׁמָא דָּא קַדִּישָׁא דְלֹא אַשְׁתַּכַּח לְקַבְּלָהּ מְשִׁיחִין לְאַתְקַנָּא לָהּ. דְּהָא בְּכֹל רְדִיף סְטֵרָא אַחֲרָא לְאַתְדַּבְּקָא, בְּגִין כֹּךְ בְּכֹל אַתֵּר צְרִיכִין מְשִׁיחִין לְאַשְׁתַּרְשָׁא לְאַתְקַנָּא לָהּ כֹּלָא בְּרָזָא דְדָכַר וְנוֹקְבָא. בְּהוּ וְקָרָא ז"ה אֵל ז"ה (ישעיה ו, ג) י"ב י"ב, אֵלִין תְּרִיסַר שְׁבַטִין דְּכָל חַד מְנִיְהוּ כְּלִיל תְּרִיסַר, לְמַהְיִי כֹלָא בְּהוּ בְּתַקּוּנָא שְׁלִים.

ותקון תתפלה עולה בכל יום בהרבה סודות. ובזמן שהאדם מסדר תפלתו, הוא מקרב ומחבר כל העולמות¹⁰ בפנימיות. ובמה [מיוחד אותם]? אלא בנשמה שלו,¹¹ שהיא כלל הכל. ולפיכך, תפלה בלא כונה, כגוף בלא נשמה.¹² שהרי אותו רצון¹³ שעולה

ותקונא דצלותא סליק בכמה רזין בכל יומא. ובזמנא דבר נש מסדר צלותא איהו מקרב ומחבר כלל העולמות מלגו. במאי. אלא בנשמתא דילה דאיהי כלל דכלא. ובגין כך תפלה בלא כונה כגוף בלא נשמה. דהא ההיא רעותא

9. י"ב שבטים רמז ל"ב פרצופים שיש במרכבה, וכל אחד כולל האחרים, עיין פתחי חכמה ודעת, שערי רמח"ל, עמ' קלז.

10. עי' ת"ז ת"י טז, קה, ע"ב.

11. עי' פרדס רימונים, ש"לב, פ"א.

12. מקור הפיסקה הוא, חובות הלבבות, ש"ח, פ"ג, אופן ט'; בישועות מלכו, יב, א; עי' אברבנאל אבות ב, יג; מדרש שמואל על אבות ב, טו.

13. עי' זהר תרומה, אותו רצון שעולה ממקום למקום דהיינו מעולם לעולם, שהרי התפלה (ת' שחרית) בנויה

ממקום למקום [מעולם לעולם, בדלחלן], עולה ומחבר כל העולמות, וכל המדרגות כמו שראוי, ולולא אותו הרצון, לא מתחברים.

דסקלת מאתר לאתר, סלקת ומחברא פלהו עלמין פלהו דרגין פדקחזי. ואי לאו ההיא רעותא לא מתחברי.

ותחלת הכל באותם קרבנות, [שאנו קוראים בתחלת התפלה כנגד עולם העשיה] - שהכל תלוי בהתקרבות¹⁴ - ועל ידם מתעוררים התקרבות מלמטה למעלה, להעלות אותם המדרגות של אופן. אחר כך משם עולים [בפונות חלב] אל החיות [בעולם היצירה]¹⁵. וכאן צריך לעורר [העליה] כנגדו [בפסוקי דזמרה], שלמטה [בעולם העשיה] אין שם נגון, אבל בשעה שעולים אותם אופנים בהרבה תקוני קרבה אל החיות ומתדבקים בהם, אז לוקחות החיות כמה נגונים מתוקים בכנפיהם. וסוד הדבר: איך נשיר את שיר יהוה על אדמת נגר (תהלים קלז). [שעולם] העשיה הוא בחוץ לארץ, [ועולם] היצירה בארץ ישראל¹⁶. לפיכך, בחוץ לארץ לא נראית שירה זו ולא נשמעת. ואחר כך [אחרי החיות], משם עולים [בפונות חלב] לפסא [עולם הבריאה], ושם התקון מסתדר לסדר שבחים של המלך בסדור שלם, בסוד של אותם היכולות, לחבר אחד באחד.

ושרותא דכלא באנון קרבנין, דכלא בקריבו תליא, ובהו מתערין קריבו מתתא לעלא לסלקא אנון דרגין דאופן. לבתר מתמן סלקין לגבי חיון. והכא אצטריך לאתערא בנגונא. דלתתא לית תמן נגונא, אלא בשעתא דסלקין אנון אופנין בכמה תקוני קריבוותא לגבי חיון ומתדבקן בהו כדין חיון נטלין כמה נגונין בסימין בגדפיהו. ורזא דמלה איך נשיר את שיר ה' על אדמת נגר (תהלים קלז, ד). דעשיה איהי בחו"ל ויצירה בא"י. בגין כך לבר מארעא לא אתחזי שירה דא ולא אשתמע. לבתר, מתמן סלקין לכרסיא, ותמן תקונא אסתדר לסדרא שבחין דמלכא בסדורא שלם, ברזא דאנון היכלין לחברא חד בחד.

על פי ארבע עולמות: עשיה, יצירה, בריאה, אצילות; מקרבות עד הודו (עשיה); פסוקי דזמרה (יצירה), יוצר אור עד גאל ישראל (בריאה), עמידה (אצילות).

14. עיין סוד הקרבן או חיבור הנפרדים בשורש, בקיצור הכוונות עמ' קסב-קסג; אדיר במרום ח"ב עמ' ע-עא, עיין מבוא.

15. עי' זהר פקודי ח"ב, רמא, ע"ב.

16. עץ חיים, שער לט, פ"א; ע"פ מאמרי רשב"י, פ' קדושים.

אז מתעוררים [בפונת הלב] ביחוד של קריאת שמע, לחבר הכל בסוד היחוד כמו שראוי. אחר כך, הפיוס של הכל, [ברכת] גאל ישראל, שבאן יש לעורר שלמות הגאולה. אז המשיח נוטל אותה תפלה, ומשלימה בשלמות הראויה לו, להשלים לכל ישראל, [וכך] הוא מתקן הדיוקן פראוי. וכל התפלות כך נתקנות, בתקון של דיוקן צלם ודמות, כמו שנתפאר. אחר כך, משם עולים [בפונת הלב] בעליה של מדרגות בשעור הראוי. עד ששבים במדרגתם לדרת למטה [בפונת הלב],¹⁷ שימצא התקון שלם מלמטה למעלה, ומלמעלה למטה.

כדין מתעוררין ביחודא דקריאת שמע, לחברא פלא פרוזא דיחודא פדקא יאות. לבתר סיומא דכלא גאל ישראל, דהכא אית לאתערא שלימו דפרקנא. כדין משיח נטיל לההיא צלותא ואשלים לה בשלימו דאתחזי לה לאשלמא לכל ישראל, ואתתקן דיוקנא פדקחזי. וכלהו צלותין הכי מתתקנן, בתקונא דדיוקנא צלם ודמות, כמה דאתמר. לבתר, מתקן סלקין בסליקו דדרגין בשיעורא פדקא יאות. עד דתבן בדרגיהו לנחתא לתתא, לאשתפחא תקונא שלים מתתא לעלא ומעלא לתתא.

ועוד, שני המשיחים [הם מוכנים] לתקן שתי מדרגות, עץ החיים ועץ הדעת. שנאמר בהם: ויצמח יהוה אלהים וגו', ועץ החיים - בתוך הגן (בראשית ב), [עץ החיים] זה משיח בן דוד. ועץ הדעת טוב ורע (שם) זה משיח בן יוסף.¹⁸ [ושניהם] נמצאים בתוך הגן [אשר כנגד] כלל של כל ישראל. ובגלל שלא נתקנו הדברים פראוי, נאמר במשיח בן יוסף: ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (שם שם, יז), שאין לעורר אותו, אלא עד שיתקן פראוי. ומתי היה

ועוד תרין משיחין לאתקנא תרין דרגין עץ החיים ועץ הדעת. דאתמר בהו: ויצמח ה' אלהים וכו' ועץ החיים בתוך הגן (בראשית ב, ט) דא משיח בן דוד. ועץ הדעת טוב ורע דא משיח בן יוסף. דקימין בגו גנתא, פללא דכל ישראל. ובגין דלא אתתקנו מלין פדקא יאות, אתמר במשיח בן יוסף ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (שם שם, יז) דלית לאתערא לה, אלא עד דיתתקן פדקא חזי. ואימתי היה מתתקן. אלא ביומא

17. התפלה אחרי העמידה, דהיינו מאשרי יושבי ביתך עד עלינו לשבח, זה סוד אור חוזר מלמעלה למטה.

18. עיין קנאת ה' צבאות עמ' קא-קב: "כי מאז חטא אדה"ר התהלכו הדברים בעולם בדרך שבו יהיו נתקנים כל הקלקולים אשר נמשכו מחטאו. והנה מאז הוכן התיקון בסוד שני המשיחים. ופירוש הענין - כי עץ חיים ועץ הדעת הם סוד הפנימיות והיצוניות, שהיו צריכים להתחבר בחיבור גדול. כשיהיה החיצוניות שלם לגמרי, ראוי להתחבר עם הפנימיות, וזה בהסרת הרע שבעץ הדעת. וזה ענין השני משיחים, כי מ"ב הוא בסוד השמאל, והוא בסוד החיצוניות".

[עין הדעת] נתקן? אלא ביום השבת. ואם היה מחכה אדם [הראשון לשבת], אז היה הרע שהוא שב וחזר לטוב, ומשיח בן יוסף [היה] נצול ממות. אז עליו נאמר: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (שם א, לא) - זה מות שחזור לטוב.¹⁹

אבל בגלל שחטא אדם, הצרך לחבות עד ליום שקבלו ישראל את התורה בחר סיני.²⁰ לפיכך: ויהי ערב ויהי בקר יום הששי (שם, שם, שם) [הששי בסיון] (ע"פ שבת פח, א), שהרי [רק] אז חזר רע להיות טוב. זה הוא שפתיב: היטיבו כל אשר דברו (דברים ה, כה), [וכי] היטיבו לאחרים [שאומר היטיבו]? אלא היטיבו שהחזירו הרע לטוב. ואז נתנו להם הלוחות [הראשונות] מצד של עין החיים.²¹ שער שלא תקן עין הדעת להתחבר בחבור אחד עם עין החיים, עין החיים לא נמצא ולא נגלה בעולם, שהרי כתוב: לשמור את דרך עין החיים (בראשית ג, כד). ובשעה שעין הדעת נתקן, שב עין החיים להתגלות.

אחר כך, שבו ערב רב לקלקל הדברים, והחזירו את פנים עין הדעת למקומו. ומתי? בשעה שנאמר: וירא העם כי ביש משה (שמות לב, א), באה שש.²²

דשבתא. אי הוה אוריף אדם, דכדין הנה הווא רע תב ואתהדר לטוב, ומשיח בן יוסף אשתזיב ממותא. דכדין אתמר בה: וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד (שם א, לא) דא מות דאתהדר לטוב.

אבל בגין דחב אדם אצטריך לארכא עד יומא דקבלו ישראל אורייתא על טורא דסיני. בגין כך ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, דהא כדין אתהדר רע למחוי טוב. דהא הוא דכתיב היטיבו כל אשר דברו (דברים ה, כה) היטיבו לאחרינא? אלא היטיבו דאהדרו רע לטוב. וכדין אתהיכו לון לוחות מסטרא דעין החיים. דעד לא אתתקן עין הדעת לאתחברא בחבורא חד בהדי עין החיים, עין החיים לא אשתכח ולא אתגליא בעלמא, דכתיב לשמור את דרך עין החיים. אבל כיון דעין הדעת אתתקן, תב עין החיים לאתפשטא.

לבתר תבו ערב רב לקלקלא מלין ואהדרו פגימו דעין הדעת לאתרה. אימתי. אלא בשעתא דכתיב וירא העם

19. עיין מאמר חז"ל שבתורתו של רבי מאיר, על הפסוק והנה טוב מאוד, מצאו שם: והנה טוב מות, בראשית רבא פ"ט.

20. עי' רש"י שם, ועי' זהר כי תשא ח"ב, קצד, סע"א.

21. עי' זהר בראשית ח"א, כו, ע"ב.

22. עי' שבת פט, ע"א; בראשית רבא פ"ח; שמות רבא פמ"א; ילקוט שמעוני פל"ב, סי' שצא.

וזה גם אותו זמן שנפגם [עין הדעת] על ידי אדם הראשון.²³ לפיכך, מה שהיה להם חרות [שהיה נקרא] חירות,²⁴ נטלה מהם. ונאמר בהם: אכן כאדם תמותון (תהלים פב, ו), [אדם] – זה אדם הראשון. וכאחד השרים תפלו – זה משיח בן יוסף, שהוא אחד מאלו שני השרים [והשני הוא משיח בן דוד]. בגלל [פגם] זה, הצרך לו [למשיח בן יוסף] מיתה, לתקן את עין הדעת שנפגם.

וכמו [שמשח בן יוסף] צריך מיתה לתקן פגם זה, כך על [ישראל] נאמר בהם אחר כך [בחמא המרגלים]: במדבר הזה יתמו ושם ימותו (במדבר יד, לה). וגם משיח בן יוסף אחר חצות היום של יום הששי מיעדת לו המיתה,²⁵ לתקן תקון שלם. ומשם והלאה יתחברו שני האילנות כאחד לעמוד בשלמות אחת.

בכל זאת, ארך הגלות, ותקונים שתקנו בה, מצילים אותו [משיח בן יוסף] מפנות. וזכות פעלי הקבלה מחזקים את המושב [שבוען הדעת טוב ורע] להפריד

פי ב'ש' מ'שה (שמות לב, א) באה שש. ודא זמנא דאתפגים על ידי דאדם קדמא נמי. בגין כך מאי דהוי להו חרות, חירות, אתנטיל מניה. ואתמר בהו (תהלים פב, ז): אכן כאדם תמותון דא אדם קדמא. וכאחד השרים תפלו דא משיח בן יוסף, חד מאנון תרין שרין. דבגין האי אצטריך לה מותא לאתקנא ההוא עין הדעת דאתפגים. וכמה דצריך איהו מותא לאתקנא פגימו דא, הכי אנון אתמר בהו לבתר, במדבר הזה יתמו ושם ימותו (במדבר יד, לה).

ומשיח בן יוסף נמי ביומא שתינתא בתר פלגו דיומא אתחזיאת לה מותא, לאתקנא תקונא שלים. ומתמן ולהלאה יתחברון תרין אילנין כחדא למיהוי בשלימו חד.

ועם כל דא אריכו דגלותא, ותקונין דאתתקנו בה, משיזבן לה ממותא. וזכותא דמארי קבלה מתקפין לה

23. צ"ע מסנהדרין לח, ע"ב, ואבות דר"נ א, ח; ושם בשעה ששית נתנה בו נשמה; אולם לפי הילקוט שמעוני, אבל ע"פ פ' דר' אליעזר פ"א. בראשית פ"ב, כ"ה: "שלשה הם שלא המתינו בשלוחן שש שעות, אדם הראשון דכתיב: ולא יתבוששו - לא באו שש והוא בשלוחו. ישראל: וירא העם כי בשש משה כי באו שש ולא בא משה, וססרא..."

24. אל תקרי חרות אלא חירות, חירות ממלאך המות, עיין ת"ז תי' נו, צא, ע"א.

25. יום השישי דהיינו אלף השישי, עיין אדיר במרום עמ' צא; עיין הגר"א, ספרא דצנעותא עמ' ל"ד, ב.

אותו מתוך הרע בלא מות זה. לפיכך:
והמשפלים יזירו בזהר הרקיע וגו'
(דניאל, יב, ג), בזמן שנאמר על [משיח
בן יוסף]: והיתה עת צרה וגו' (שם,
שם, א). אז: והמשפלים [אלו בעלי
קבלה] יזירו להתחזק באור שלהם,
לתת לו חיים ודאי.

להוא טוב לאתפרשא מגו רע בלא
האי מותא. בגין כך והמשפלים יזירו
בזהר הרקיע וכו' בזמנא דאתמר בה:
והיתה עת צרה וכו' (דניאל, יב, א) כדין
והמשפלים יזירו לאתקפא בנהירו
דילהון למיהב לה חיים ודאי.

אז [כתוב]: ותרא אתו [רמז למשיח בן
יוסף] פי טוב הוא (שמות כב), ודאי.
שבאותה שעה נאמר בו: ותשם בסוף
(שם, שם, ג) – בסוף הימים²⁶ (ע"פ תקוני
זהר חדש פד, ע"ב). על שפת היאור (שם)
- בזמן שיחזור חזיר מיער (תהלים פד)
ל - חזיר מיאור.²⁷ ותתצב אחותו מרחק
(שמות, שם, ד) – זו השכינה.²⁸ לדעה מה
יעשה לו (שם) [מיתה שהצרכה לו]
ודאי, אז: ותחמל עליו (שם, שם, ו).

כדין ותרא אתו פי טוב הוא (ותחמל
עליו) (שמות כ, ב) ודאי. דבהיא שעתא
אתמר בה: ותשם בסוף, בסוף יומיא.
על שפת היאור, בזמנא דאתהדר חזיר
מיער (תהלים פ, יד) חזיר מיאור. ותתצב
אחותו מרחק דא שכינתא. לדעה מה
יעשה לו ודאי, כדין ותחמל עליו.

ועוד, בשעה שעמדו ישראל על הר
סיני, נתנו להם לוחות מצד של עץ
החיים. ואז היתה התורה בלי מחלקת.
ואחר כך, נתנה להם מצד של עץ

ועוד בשעתא דקימו ישראל על טורא
דסיני אתיהבו להון לוחין מסטרא דעץ
החיים. וכדין הות אורייתא בלא
מחלקת. ולבתר אתיהיב להו מסטרא

26. עיין אדיר במרום עמ' מג, דברים נוראים על סוד הפסוק "ותשם בה הילד ותשם בסוף", והדברים סובבים על משה רבינו ומשיח.

27. עי' ת"ז תי' טז, קח, ע"ב; ויקרא רבא פ"ג "יכרסמנה חזיר מיער - עין תלויה, אם זכיתם מן היאור ואם לאו מן היער. הדא חיותא כי סלקא מן נהרא היא ממכיא (מתה) סלקא מן חורשא לית היא ממכיא"; שיר השירים רבא פ"ג, תהלים רבא מזמור פ: "דבר אחר יכרסמנה חזיר מיער. אם זכיתם מיאור ואם לאו מיער, מן חיותא דחורשא, כיוצא בדבר אתה אומר: משא מדבר ים (ישעיה כא, א) ...אם זכיתם הרי הם כחיות הים שעולות ליבשה ומיד מתים ואם לא זכיתם הרי הם כחיות המדבר".

28. שכן השכינה נקראת אחות, על דרך הכתוב, אמרי נא אחותי את, וראה זהר לך פא, ע"ב; שם וירא קיא, ע"ב; שם קיב, ע"א; שם תולדות קמ, ע"ב; ת"ז, הקדמה, יב, ע"ב; שם תי' כא, נז, ע"א: "דאתמר לגבי שכינתא: פתחי לי אחות".

הדעת טוב ורע. ואז נמצא שם ימין ושמאל, החר ואסור, כשר ופסול, טהור וטמא.²⁹ שעץ החיים הוא הכלל,³⁰ ששם מתחברים ימין ושמאל בחבור אחד. אבל עץ הדעת טוב ורע הוא פרט, שם כל דבר מוכן לפי ענינו. לפיכך, זה מכשיר וזה פוסל, זה מטמא וזה מטהר.

דען הדעת טוב ורע. וכדין אשתכח תמן ימינא ושמאלא החר ואסור פשר ופסול טהור וטמא. דען החיים איהו כלל, תמן מתחברן ימינא ושמאלא בחבורא חד. אבל עץ הדעת טוב ורע איהו פרט, תמן אשתמודען מלין כל חד לסטרה. בגין כך דא מכשיר ודא פוסל דא מטמא ודא מטהר.

וכל [הענין הזה] מאותו יוכל [אימא] יוצא, שנאמר בו: אלו ואלו דברי אלהים חיים [בחינת אימא] (עירובין יג, ב). ואף על פי [שהדברים] מתחלקים למטה, למעלה [באימא] הכל הוא אחד. והכל בארו רבנן: אל אחד נתנן פרנס אחד אמרן (חגיגה ג, ב), מצד העמוד האמצעי,³¹ שבו: ומשה היה רעה³² (שמות ג, א), להנהיג העולמות. [וגם] השכינה בבחינה זאת [בתוב לגביה]: כי רעה הוא (בראשית כט, ט). רחל, השכינה.

וכלא מההוא יוכלא נפיק, דאתמר בה: אלו ואלו דברי אלהים חיים (עירובין יג, ב). ואע"ג דמתפרשן לתתא, לעלא כלא איהו חד. וכלא אוקמויה רבנן (חגיגה ג, ב) אל אחד נתנן פרנס אחד אמרן, מסטרא דעמודא דאמצעייתא, דבה ומשה היה רעה (שמות ג, א) לדברא עלמין. ושכינתא מסטרא דא, כי רעה הוא (בראשית כט, ט).

והקדוש ברוך הוא, הוא כלל של כל האורות העליונים, ונאמר בו: גדול יהוה ומחלל מאד (תהלים מח, ב). גדול – מצד של ימין. ומחלל מאד – מצד של שמאל, ששם נגון חלונים.³³ ובאיזה מקום צוה הכל? אלא: בעיר אליהינו

וקודשא בריך הוא איהו כלל דכלהו נהורין עלאין, דאתמר בה: גדול ה' ומחלל מאד (תהלים מח, ב). גדול מסטרא דימינא. ומחלל מאד מסטרא דשמאלא, דתמן נגונא דליואי. וכלא

29. עי' זחר בראשית ח"א, כו, ע"ב.

30. זחר, ואתחנן ח"ג, רסע, ע"א.

31. עי' ת"ז תי' יט, מ, ע"א.

32. רועה דהיינו מנהיג, שם תי' סט, קא, ע"א.

33. עי' זחר וירא ח"א, קג, ע"ב.

– (שם) זו השכינה, ³⁴ בעיר אלהינו – מצד של העמוד האמצעי. לפיכך: הר קדשו (שם). שהרי כמה מדרגות מתחלקות בשכינה, אבל נקדה אחת [היינו יסוד] נסתרת היא שלא נמשכת אלא למלך – הר קדשו ודאי. ושם הכל הושם בחבור אחד, כמו שהוא בולל הכל כך.

אחר כך, משם מתחלקים הדברים בפרט, כל אחד לצד שלו. על סוד זה, הכתוב אומר: תדשא הארץ [דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי] למינו (בראשית א, יא), שהרי שם [בארץ] – כלומר בשכינה] כל אותן בוחות שגורעו בכלל אחד, שבים ומתחלקים למיניהם, כל אחד במקומו כמו שראוי. [ביצד?] דשא עשב וגו' (שם) – אלו נשמות הצדיקים, וכל הפריות גם כן. אחר כך: תוצא הארץ נפש חיה [למינה] (שם) בהמה ורמש וחיתו ארץ למינה] (שם שם, כד) – אלו המלאכים הממונים על כל עניני העולם. והכל לפי מינו נראה יוצא.

ופרשנו רבנן: כל דבור שיוצא מפי הקדוש ברוך הוא נעשה ממנו מלאך (חגיגה יד, א). וסוד הדבר, שבשעה שיוצא הדבור, מיד מלאך אחד בורא יוצא ומזמן לקבלו, [ואחר כך] מתמנה עליו כמו שראוי. ומאידה מקום יצא?

באן אתר אפקיד? אלא בעיר אלהינו דא שכינתא, בעיר אלהינו מסטרא דעמודא דאמצעיתא. בגין כך הר קדשו. דהא כמה דרגין מתפרשן בשכינתא, אבל חד נקדה טמירתא איחי דלא אתמשכת אלא למלכא, הר קדשו ודאי. ותמן יהיב כלא בחבורא חדא, כמה דאיהו פליל כלא הכי.

לבתר מתמן אתפרשן מלין בפרט, כל חד לסטרה. על רזא דא כתיב תדשא הארץ וכו' למינו (בראשית א, יא) דהא תמן כל אנון חילין דאזדרעו בכללא חד, תבין ומתפרשן לזינייהו, כל חד באתרה פדקא יאות. דשא עשב וכו' אלין נשמתין דצדיקיא, וכלהו ברין נמי. לבתר תוצא הארץ נפש חיה וכו' (שם שם, כד) אלין מלאכיא ממנן דאתמניאו על כל מלין דעלמא. וכלא לזינה אתחזי ונפיק.

ורבנן אוקמוה כל דבור שיוצא מפי קודשא בריך הוא נעשה ממנו מלאך (חגיגה יד, א). ורזא דמלה בשעתא דנפיק דבור, מיד מלאך חד ודאי נפיק ואזדמן לקבלא לה, ואתמני עליה פדקא חזי. ומאן אתר נפק? אלא מההוא דבור

34. עי' זחר ויקרא ח"ג, ה, ע"א; זחר דברים, עקב רעב, ע"ב.

אֶלֶּא מִהֲדַבּוֹר הֵהוּא וְדַאי. שְׁיֵשׁ קוֹל וְיֵשׁ דְּבוֹר.³⁵ קוֹל – מִכְּפָנִים וְלֹא נִשְׁמָע. דְּבוֹר – מִכְּחוּץ וְנִשְׁמָע. וּמִמְנוּ יוֹצְאִים מִלְּאִכִּים אֵלּוּ וְנֹאמֵר בָּהֶם: גְּבוּרֵי כַח עֲשִׂי דְּבָרוֹ לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ (תְּהִלִּים קנ"ב), וְלֹא [נֹאמֵר לְשִׁמְעַע] בְּקוֹלוֹ. שְׁהֲרִי מוֹזֵה הַדְּבוֹר יוֹצְאִים, וּמִמְנוּ לִזְכָּרִים.³⁶ אֲבָל עַל יִשְׂרָאֵל [נֹאמֵר]: לְשִׁמְעַע בְּקוֹל (דְּבָרִים, ל"ב) וְדַאי, שְׁמַחֲצִתָּן לְפָנִים מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרֵת,³⁷ שְׁנֹאמֵר [בָּהֶם]: בָּעֵת יֹאמֵר לְעֵקֶב וְלִישְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל (בְּמִדְבָּר כג, כג).

וְלִזְמַנָּא דְּאֵתִי כִּלְא יִתְתַּקֵּן, בְּזִמְנָא דִּיתְחַבְּרוּן תַּרְיֵן אֵילָנִין אֵלִין לְמַהְיֵי חַד, דְּאִתְמַר בָּהּ: וְהָיוּ לְאַחַדִּים בִּינְדָּךְ (יִחְזָקָא לז, יז). וְכִיּוֹן דְּאֵילָנִין אִתְחַבְּרוּ, כִּלְהוּ עֲנָפִין הָכִי נָמִי מִתְחַבְּרָן. בְּהֵהוּא זְמַנָּא כְּתִיב אֶפְרַיִם לֹא יִקְנָא אֶת יְהוּדָה וְכו' (יִשְׁעִיָּה יא, יג) דְּהָא עֲנָפִין בְּתַר שְׂרָשִׁין אֵזְלָן, וְכִיּוֹן דְּאִתְחַבְּרוּ שְׂרָשִׁין לְעֵלָא וְתַתָּא, מִתְחַבְּרָן עֲנָפִין נָמִי.

[כָּל זֶה בְּגִלְלָל] שְׁאִין סְטְרָא אַחְרָא שְׁתַּפְּרִיד אוֹתָם, שְׁכָתוּב עֲלֵיהּ: וְנִרְגָּן מִפְּרִיד אֵלּוּף (מִשְׁלִי טו, כח). מַהוּ נִרְגָּן? אֵלֶּא כִּמוֹ שְׁכָתוּב: דְּבָרֵי נִרְגָּן

וְדַאי. דְּאֵית קוֹל וְאֵית דְּבוֹר. קוֹל לְגוֹ דְּלֹא אֲשַׁתְּמַע, דְּבוֹר לְבַר דְּאֲשַׁתְּמַע, וּמִגֵּה נִפְקִין מִלְּאִכִּין אֵלִין. וְאִתְמַר בָּהּ: גְּבוּרֵי כַח עֲשִׂי דְּבָרוֹ לְשִׁמְעַע בְּקוֹל דְּבָרוֹ (תְּהִלִּים קג, כ) וְלֹא בְּקוֹלוֹ. דְּהָא מִהֵיא דְּבוֹר נִפְקִין וּמִגֵּה נְטִלִין. אֲבָל יִשְׂרָאֵל, לְשִׁמְעַע בְּקוֹלוֹ וְדַאי, דְּמַחֲצִתָּן לְפָנִים מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרֵת (דְּבָרִים רבה א, י). דְּכְתִיב בָּעֵת יֹאמֵר לְעֵקֶב וְלִישְׂרָאֵל מַה פָּעַל אֵל (בְּמִדְבָּר כג, כג).

וְלִזְמַנָּא דְּאֵתִי כִּלְא יִתְתַּקֵּן, בְּזִמְנָא דִּיתְחַבְּרוּן תַּרְיֵן אֵילָנִין אֵלִין לְמַהְיֵי חַד, דְּאִתְמַר בָּהּ: וְהָיוּ לְאַחַדִּים בִּינְדָּךְ (יִחְזָקָא לז, יז). וְכִיּוֹן דְּאֵילָנִין אִתְחַבְּרוּ, כִּלְהוּ עֲנָפִין הָכִי נָמִי מִתְחַבְּרָן. בְּהֵהוּא זְמַנָּא כְּתִיב אֶפְרַיִם לֹא יִקְנָא אֶת יְהוּדָה וְכו' (יִשְׁעִיָּה יא, יג) דְּהָא עֲנָפִין בְּתַר שְׂרָשִׁין אֵזְלָן, וְכִיּוֹן דְּאִתְחַבְּרוּ שְׂרָשִׁין לְעֵלָא וְתַתָּא, מִתְחַבְּרָן עֲנָפִין נָמִי.

דְּלִית סְטְרָא אַחְרָא דְּאֶפְרַישֵׁת לוֹן, דְּאִתְמַר בָּהּ: וְנִרְגָּן מִפְּרִיד אֵלּוּף (מִשְׁלִי טז, כח). מַאי נִרְגָּן. אֵלֶּא כְּדָאמְרִינָן (שם יח, ח): דְּבָרֵי נִרְגָּן כְּמַתְּלַהֲמִים, וְיִרְגָּנוּ

35. עי' זהר פנחס ח"ג, רכח, ע"ב; זהר שמות ח"ב, ג, ע"א.

36. מהדבור יוצאים המלאכים, עיין אדיר במרום עמ' לה; מאמר הגאולה עמ' סט.

37. עי' דברים רבה א, יב, וע"ע אדיר במרום, עמ' לב.

38. עי' קנאות ה' צבאות עמ' קא-קב.

במתלמים (שם, יחח), [או, כמו שכתוב] וינגנו [באהליהם לא שמעו בקול ה'] (תהלים קובח). שהרי הסטרא אחרא לא מפרידה מדרגות אלא מפני הקטרוג שלה, שעולה ממקומה מלמטה למעלה. אז: מפריד אלוף, זה [אותיות] א"ל"ף ו'. שו' - זה הקדוש ברוך הוא, וא"ל"ף - זו השכינה, וסוד הדבר, ו' א' - הוא ז'. פרוד בין שש לשבע,³⁹ מפריד אלוף ודאי.

וכו' (תהלים קו, כה) דהא סטרא אחרא לא אפרישת דרגין אלא מגו קטרוגא דילה, דסלקת מאתרה מתתא לעלא. פדין מפריד אלוף דא אל"ף ו'. דו' דא קודשא בריך הוא וא' דא שכינתא. ורזא דמלה ו"א הא ז', פרודא בין שית לשבע, מפריד אלוף ודאי.

ובזמן שתעבור הסטרא אחרא מהעולם, נאמר: הלוא מעתה קראת לי אבי אלוף נערי אתה (ירמיה גר). קראת לי אבי - שהקדוש ברוך הוא קורא לשכינה בתו בהתחלה, בזמן שנבנתה ממנו. ואז נאמר בה: לו לבת (אסתר ב, ז). אחר כך: אלוף נערי אתה, בזמן שהתחבר בה [אז נאמר], לו לבית.⁴⁰ ואז: חטאות נעורי ופשעי אל תזכר (תהלים כה, ז). מהו נעורי? אלא סוד [יש] כאן, כמו שכתוב: כי נשאתי חרפת נעורי (ירמיה לא, יח). בזמן שישראל התחילו להתחזק בגזע הקדוש לעולם [מכוח] האבות ושנים עשר השבטים, מיד התחזקה הסטרא אחרא בנגדם, וגלו למצרים. וזמן זה נקרא להם נעורים ודאי.

ולזמנא דתתעבר סטרא אחרא מעלמא אתמר: הלא מעתה קראת לי אבי אלוף נערי אתה (ירמיה ג, ד). קראת לי אבי, דקודשא בריך הוא קרי לשכינתא ברתה בקדמיתא, בזמנא דאתבניאת מנה. פדין אתמר בה לו לבת (אסתר ב, ז). לבתר אלוף נערי אתה, בזמנא דאתחבר בה, לו לבית. פדין חטאות נעורי ופשעי אל תזכר (תהלים כה, ז). מאי נעורי. אלא הכא רזא פדאמרינן: כי נשאתי חרפת נעורי (ירמיה לא, יח). דישראל בזמנא דהו שראן לאתתקפא בגזעא קדישא לעלמא באבהן ותריסר שבטין, מיד אתתקפת סטרא אחרא לקבליהו וגלו למצרים. וזמנא דא אקרי נעורים להו ודאי.

39. שש, רמז לז"א - הקב"ה, ושבע כנגד השכינה - בת שבע, הס"א הוא נרגן מפריד קב"ה ושכינתה. עי' ת"ז תי' יג, כח, ע"ב, ועי' לקמן סוף תיקון מב.

40. על דרך שדרשו במרדכי, שלקחה לו לבת, אל תקרי בת אלא בית, עיין מגילה יג, א; ת"ז הקדמה יב, ע"ב.

בא וראה, בזמן שהוא נקשר במצרים קשר של טמאה. [דהינו] שכל ארבע הקלפות [גנה, רוח סערה, ענן גדול, אש מתלקחת]⁴¹ נתקשרו שם, לשלוט על ישראל. וכנגדם נגזרו עליהם ארבע מאות שנים להיות בעבדות. וכנגד זה, ארבע לשונות של גאלה, לגאול אותם מכל אותם ארבע [קלפות], גאלה שלמה.⁴² ולו ישראל היו סובלים גלות שלמה, אז גם גאלתם היתה שלמה, שלא תהיה גלות אחרית. אבל ביון שלא יכלו לסבול [כל] הגלות, והצרכה להתקצר, [אז] כל [ארבע] הקלפות לא לקחו כל מה שמוציא להם. ואחר כך [הקלפות] שלטו כל אחת במקומה, בארבע מלכיות [בכל, פרס, יון ואדום]. ובשעה שחטאו [בני ישראל] במדבר, חזרו ונמסרו לאותם ארבע [קלפות], בארבעים שנות המדבר.

אבל בא וראה, מה גרם להם שלא יכלו לסבול [את הגלות]? אלא ביון שלא נמולו. ונאמר בהם: ביהוה בנרו כי בנים זרים ילדו (הושע ה, ז), מצד של ערלה. שנאמר בה: לא יהיה כד אל זר (תהלים פא, י), כד ממש, זו ערלה [שהיא בגוף האדם ממש]. ואז [ממילא] מצרים, שהיא ערות הארץ, שלטה עליהם, ונשתעבדו תחתיה ותחת כל הטמאים שהיו מתקשרים בה.

ותא חזי דבההוא זמנא אתקשר במצרים קטרא דמסאבותא, דכלהו ד' קליפין אתקטרו תמן לשלטאה על ישראל. ולקבליהו ת' שנין אתגזרו עליהו למיהוי בפלחנא. ולקבל דא ד' לשונות של גאלה, למפרק להו מפלהו ד', פרקנא שלים. ואלמלא סבלו ישראל גלותא שלים, פרקנא נמי שלים הוה, דלא הוה אבתרה גלותא. אבל ביון דלא יכילו למסבל גלותא, ואצטריך לאתקצרא, לא נטלו פלהו קליפין כל דלהון. ולבתר שלטו כל חד באתרה בד' מלכיות. ובשעתא דחבו במדברא תבו ואתמסרו לאנון ד', במ' שנין דמדברא.

אבל תא חזי, מאן גרים לון דלא יכלו למסבל? אלא בגין דלא אתגזרו. ואתמר בהו: בה' בנגדו כי בנים זרים ילדו (הושע ה, ז) מסטרא דערלה. דאתמר בה לא יהיה כד אל זר (תהלים פא, י) כד ממש דא ערלה. וכדין מצרים דאיהי ערות הארץ שלטת עליהו, ואשתעבדו תחתיה ותחת כל מסאבין דהו מתקטרין בה.

41. עי' יחזקאל א, ד, ועי' פתחי חכמה ודעת, שערי רמח"ל עמ' רמה. ארבע קליפות הם כנגד ארבע אומות ששלטו על ישראל בגלותם: (בבל, פרס, יון, רומי).

42. עיין שמות רבא פ"י; ילקוט שמעוני פל"ט, ס' קמז; שם ירמיהו פל"ה, ס' שז.

ובאשר רצה תקדוש פרוך הוא להוציא אותם [ממצרים], נתן להם דם פסח ודם מילה.⁴³ דם מילה, להנצל מאותה ערלה, קלפה קשה, ודם פסח, להתחבר בתוך קדשת רבונם. ואז פתוב: גם את בדם בריתך (זכריה ט"א), [את] - לשכינה נאמר, שנגאלה בכח זה. שלחתי אסיריך (שם, שם) אלו ישראל. לפיכך: משכו וקחו לכם (שמות יב, כא), משכו ידיכם מעבודה זרה, זו ערלה [שנאמר עליה]: לא יהיה בך אל זר (תהלים פ"א). וקחו לכם - צאן של מצוה.⁴⁴ דם פסח ודאי. ועם כל זה, פיון שלא נשלמה הגלות, לא נפרדה הסמרא אחרא לגמרי. ובאשר שבו לחטוא בעגל ובמרגלים, חזרו להמסר בדיה, כמו שנאמר.⁴⁵

אבל בא וראה, כל [ארבע] המלכיות [בבל, פרס, יון ואדום] אלו, מושכים כח מאותו הכח שלקחו בראשונה [במצרים]. ולפיכך: למען תזכר את יום צאתך (גו') [מארץ מצרים כל ימי חיך] (דברים מז, ג), [כדי] להזכיר [למלכיות] השבירה הראשונה [שהיתה להם], שלא יתגאו להחריב העולם. ולעתיד לבוא, [באשר] ישמע ויזכר ענין מצרים בתחלה כמו שכתוב: [באשר] שמע למצרים [חילו כשמע צר] (ישעיה

וכד בעא קודשא בריך הוא לאפקא לון, יהיב להו דם פסח ודם מילה. דם מילה לאשתיזבא מההיא ערלה קלפה קשיא. ודם פסח לאתחברא בגו קדשתא דמאריהון. כדין פתיב (זכריה ט, יא) גם את בדם בריתך, לשכינתא אתמר, דאתפרקת בחילא דא. שלחתי אסיריך, אלין ישראל. בגין כך משכו וקחו לכם (שמות יב, כא ומכילתא) משכו ידיכם מעבודה זרה דא ערלה, לא יהיה בך אל זר (תהלים פ"א, י). וקחו לכם צאן של מצוה דם פסח ודאי. ועם כל דא פיון דלא אשתלים גלותא, לא אתפרשת סטרא אחרא לגמרי. וכד תבו למחטי בעגל ובמרגלים, תבו לאתמסרא בידיהו כמה דאתמר.

אבל תא חזי, כל מלכיות אלין, חילא משכין לגביהו מההוא חילא דנטלו בקדמיתא. ובגין כך למען תזכר את יום צאתך וכו' (דברים טז, ג) לאדפרא תבירו קדמאה, דלא יתגאון להרבא עלמא. ולזמנא דאתי, באשר שמע למצרים וכו' (ישעיה כג, ה) וכתוב כימי צאתך

43. עיין זוהר ב, פרשת בוא; מכילתא פרשת בוא, פ"ה; שמות רבא, פט"ו; פ"ז; שיר השירים רבא פ"ח; רות רבא כ"ה; תנחומא וירא פ"ד; שם בוא פ"י; תהלים רבא פ"ד; פסיקתא דרב כהנא פ"ה; פ"ז; פט"ו; ילקוט שמעוני שמות פ"א, קפו; פ"ב; קצה; יחזקאל פט"ז; זהר בא, לה, ע"ב; שם אמור צא, ע"ב.

44. צאן בגימטריה מצוה.

45. ועי' לקמן ת" נה.

כנה), וכתוב: כימי צאתך [מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲרָאֲנוּ נִפְלְאוֹת] (מִכָּה ז, טו), וכתוב: הנה יהוה רוכב על עב קל וּבֵא מִצְרַיִם (יִשְׁעִיָּה יט, א), [אז] יִשְׁכַּר הַשָּׁרֵשׁ [שהוא שם] ויִשְׁכְּרוּ עֲנָפִים אַחֲרָיו.

אבל במדבר, ודאי המִשְׁכָּה מִמִּצְרַיִם נִמְשְׁכָה אַחֲרֵיהֶם, וְהִיְתָה מְסֻכֶּכֶת אוֹתָם. וּלְפִיכֵךְ הָיוּ אוֹמְרִים תָּמִיד: נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֹכָה מִצְרִימָה (במדבר יד, ו). וְכִרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נָאֵכַל בְּמִצְרַיִם (שם יא, ה), וְכֵךְ [אֲמָרוּ] כִּמָּה פְּעָמִים. [זאת אוֹמְרֵת] שֶׁלֹּא נִפְרְדוּ מִמֶּנּוּ לְנִמְרִי. וְכִיּוֹן שָׁנָם בְּמִדְבָּר לֹא גִמְלוּ, מִמִּיּוֹלָא נִתְחַזְקָה עֲלֵיהֶם הַסְטֵרָא אַחֲרָא בִּכְחַ שְׁל מִצְרַיִם וְדָא. וְכֵאֲשֶׁר גִּמְלוּ עַל יְדֵי יְהוֹשֻׁעַ, נֹאמְרִי: הַיּוֹם גָּלוּתִי אֶת חֲרַפְת מִצְרַיִם מֵעַלֵיכֶם וְדָא. וְזֵהוּ: חֲרַפְת נְעוּרֵי (יְרֵמְיָה לא, יח), שֶׁחִפְךָ [חֲרַע] שְׁנִמְלוּ מֵאוֹתָם נְעוּרִים [זִמְן גָּלוּת מִצְרַיִם] בְּלוּ טִמְאָה, וּמִשָּׁם [אַרְבַּע הַקְּלֹפֹת] מוֹשְׁכִים בַּח לְשִׁלּוּט בְּזִמְנָם [בְּאַרְבַּע הַגְּלִיּוֹת].

וְלַעֲתִיד לְבֹא [נֹאמְרִי]: [כִּי בִשֶׁת עֲלוֹמִיךְ תִּשְׁכַּח] וְחֲרַפְתָּ (נְעוּרִיךְ) [אַלְמִנּוּתִיךְ] לֹא תִזְכְּרִי עוֹד (יִשְׁעִיָּה נד, ד), שְׂאוּ: תִּתְחַדֵּשׁ בְּנֶשֶׁר נְעוּרִיכִי (תְּהִלִּים קג, ה) בְּזִמְן שִׁסְתַּלַּק כָּל חֲפָנָם וְכָל הַכּוֹחַ יִלָּקַח מִחֲטָמָאָה, וְהַכָּל יִתְקַן. אוֹ: חֲטָאוֹת נְעוּרֵי וּפְשָׁעֵי (תְּהִלִּים כה, ו) – שֶׁל אַחֲרָיִךְ: אֵל תִּזְכּוּר, [בְּגִלָּל שׁ]: אֵלּוּף נְעוּרֵי אֶתָּה (יְרֵמְיָה ג, ד).

וְכוּ' (מִכָּה ז, טו). וְכִתִּיב הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֵב קָל וּבֵא מִצְרַיִם (יִשְׁעִיָּה יט, א) לְתַבְרָא שְׂרָשָׁא, וְיִתְבְּרוֹן עֲנָפִין אֲבַתְרָה.

אֲבָל בְּמִדְבָּרָא וְדָאִי מְשִׁיכוּ מִמִּצְרַיִם אֶת־מִשְׁכָּן אֲבַתְרִיָּהוּ, וְהָיָה אֶסְחָר לְהוּ. בְּגִין כֵּךְ אֲמָרוּ תְּדִיר נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוֹכָה מִצְרִימָה (במדבר יד, ד). וְכִרְנוּ אֶת הַדָּגָה אֲשֶׁר נָאֵכַל בְּמִצְרַיִם (שם יא, ה). וְהִכִּי כִּלָּא. דְּלֹא אֶתְפָּרְשׁוּ מִנָּה לְגִמְרִי. וְכִיּוֹן דְּלֹא אֶתְגַּזְרוּ בְּמִדְבָּרָא נָמִי, כָּל שַׁפֵּן דְּאֶתְתַּקְּפַת עֲלֵיהִי סְטֵרָא אַחֲרָא בְּחִילָא דְּמִצְרַיִם וְדָאִי. וְכֵךְ אֶתְגַּזְרוּ בִּידָא דִּיהוֹשֻׁעַ אֶתְמַר הַיּוֹם גָּלוּתִי אֶת חֲרַפְת מִצְרַיִם מֵעַלֵיכֶם (יהושע ה, ט) וְדָאִי, וְדָא חֲרַפְת נְעוּרֵי. דְּחִילָא נָטְלוּ מֵאֲנוּן נְעוּרִים כִּלְהוּ מִסְּאֲבִין, וּמִתְמָן מְשִׁכִּין חִילָא לְשִׁלְטָאָה בְּזִמְנִיהוּ.

וְלִזְמָנָא דְּאֶתִי וְחֲרַפְתָּ נְעוּרִיךְ לֹא תִזְכְּרִי עוֹד, דְּכִדִּין תִּתְחַדֵּשׁ בְּנֶשֶׁר נְעוּרִיכִי (תְּהִלִּים קג, ה) בְּזִמְנָא דִּיסְתַּלַּק כָּל פְּגִימוֹ, וְכָל חִילָא יִתְנַטִּיל מִמִּסְּאֲבוּתָא, וְכִלָּא יִתְתַּקַּן. כִּדִּין חֲטָאוֹת נְעוּרֵי, וּפְשָׁעֵי דְלִבְתָּר, אֵל תִּזְכּוּר. אֵלּא אֵלּוּף נְעוּרֵי אֶתָּה.

ר' ר' לְזַמְנָא דְאַתִּי פְּלֵא וְדַאי יִתְתַּקֵּן,
 דְּכְתִיב ה' שׁוֹמֵר ה' צִלָּהּ עַל יַד יְמִינָהּ
 וְכו' ה' יִשְׁמֹר וְכו' (תהלים קכא, ה - ח)
 וְכֵלָא בְּאַנּוֹן תְּרִין יְדִין דְּאַתְחַבְּרוּ לְמַהוּי
 חַד, וְרַזָּא דְמָלָה ה' צִלָּהּ עַל יַד יְמִינָהּ,
 עַל יְמִינָהּ לֹא כְּתִיב, אֱלֹא עַל יַד יְמִינָהּ,
 דְּשָׁמְאֵל אֲתַחְבֵּר בִּימִינָא וְאַתְעֵבִיד פְּלֵא
 חַד. וְדָא מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד דְּכָלִּיל בֵּה מְשִׁיחַ
 בֶּן יוֹסֵף בְּחַבְּרָא חַדָּא. וּכְדִין בְּחַדָּא
 יִפְקוֹן מִן גְּלוּתָא, וְכָל יִשְׂרָאֵל אֲבַתְרִיהוּ,
 וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל רִישֵׁיהוּ, ה' צִלָּהּ
 וְדַאי. כְּדִין ה' יִשְׁמֹר צִאתָהּ, דְּלֹא יַעֲבֹבִין
 חִיבָא עַל יְדֵיהוּ. וּבּוֹאָה דְּלֹא יַעֲלוֹן
 בְּחַדֵּיהוּ כְּזַמְנָא אַחְרָא, דְּכְתִיב וְגַם עֶרֶב
 רַב עָלָה אִתָּם (שמות יב, לח). מַעֲתָה וְעַד
 עוֹלָם, דְּדָא תְּקוּנָא שְׁלִים, דְּלֹא
 כְּבָקְדְמִיתָא דִּיִּיתִי גּוֹג לְקַטְרָגָא, אֱלֹא
 מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם וְדַאי.

47. סתם יד, יד שמאל.

48. ע"פ מיכה ב, יג: "עלה הפרץ לפניהם, פרצו ויעברו שער, ויצאו בו ויעבר מלכם לפניהם, וה' בראשם".